

"מחול התרבות" מתוך הבלט "גינה" מאט ארם חצ'טוריאן (1903-1978)

על המלחין

חצ'טוריאן נולד בעיר טיביליסי אשר בארכניה. הרשמי המוסיקליים הראשונים שלו היו שירים עממיים שהרשה לו אמו, ומחולות עממיים ששמעו בסביבתו הקדומה. המקצבים המיוודאים והמלחדיות האופיניות לمؤلفו נטבעו עמוק בדמיונו, והזינו תמיד את יצירתו. בימי נעוריו ניגן בתזמורת כלי נשיפה של חובבים, וחיבר יצירות קטנות לפסנתר. רק בגיל מאוחר יחסית, בהיותו בן שמונה-עשרה, כשעבר ללימוד במוסקווה, התחיל בלימודי מוסיקה רציניות: קודם לנינה בצלו, ובמהרה - כשהתגלו כשרונותיו – גם הלחנה. גלייד, מאיסקופסקי והמלחין היהודי גנסין היו מוריו לקומפוזיציה.

את הסימפוניה הראשונה שלו חיבר לכבוד מלאת חמיש-עשרה שנים לסובייטיזציה של ארצו ארמניה, ומazel נודע כאחד מן המלחינים הסובייטיים החשובים. הוא זכה בפרסים יוקרתיים, התקבל לאיגוד המלחינים הסובייטי וגם עמד בראשו. אֶפְ-עַלְ-פִּי-כָּן, חצ'טוריאן נאשם בשנת 1948 על-ידי המפלגה הקומוניסטית ב"פורמליזם דקדנטי" יחד עם מלחינים חשובים אחרים כפרוקופייב, ובעמדו השתנה לרעה. רק בשנת 1957, לאחר שכיהן כמורה לקומפוזיציה במכון גנסין ובكونסרבטוריון של מוסקווה, זכה להכרה מחודשת וחזר לשירותו וכובדו באיגוד המלחינים. במהלך חייו ערך הרבה מסעות קונצרטים כמנצחים, והתיידד עם טובי האמנים של תקופתו: חוג מקרים ויידיזיו כל מלחינים מפורסמים ברחבי אירופה ואמריקה, סופרים ומשוררים ידועים, אנשי תיאטרון, מנצחים וסולנים.

היצירות של חצ'טוריאן מצטיינות בשילוב מוצלח בין המוסיקה העממית הארמנית לבין המורשת העשירה של המוסיקה האמנויות הרוסית, בין הלחנה סימפונית מיומנת לבין אופי אילתורי. ואמן, בהלהנה שלו ניתן לציין שני קווים עיקריים: סגנון נאו-פולקלורייסטי ורומנטיציזם דרמטי, ואלה מוצאים את ביטויים במוסיקה אופטימית, מלאת חיוניות וברק.

הગון המיעוד של כלים עממיים ממחוזות ילדותו, האיפיונים ההרמוניים והכוונון העממי-مزורי, כל אלה מתמזגים במסורת הסימפונית האירופית.

ביצירותיו יש חשיבה פוליפונית לצד וירטואוזיות בתיאמור ושילוב כל נקישה רבים ושונים. התחום הריתמי מפותח ומגוון מאוד: פולימטריה, אוטסטינט, והדגשות א-סימטריות.

מרכיבים מוסיקליים מארמניה, אורביז'אן, גרוזה ואוזבקיסטאן מוצאים תהודה ונוכחות בכל הז'אנרים: יצירות לבלט, מוסיקה סימפונית, יצירות אמריקאיות, מוסיקה קולית ודתית, מוסיקה לסרטים.

על היצירה

"מחול התרבות" הוא פרק מן הבלט "גינה", שבוצע לראשונה בשנת 1942 על-ידי בלט קירוב. הבלט מספר על הנערת הארץ הארמנית גינה, העוסקת בקטיף כותנה. היא נישאת על-כורה לאדם קשה בעל עבר שלילי שגורם לשורפת הכפר ויבול הכותנה. גינה מסגירה אותו לצבא האדום, ואחד מן החיילים שבאו לכפר מתאהב בה. בחגיגת נישואיהם הוגגים גם את הקציר ואת חנותה אסם הכותנה החדש.

מהול החרבות הוא ריקוד גברי (אפילו פראי), סוער ומלא מרץ והתלהבות, סגוני מאד בתיזמו, וככלול סוללה מרשיםה של כלי נקישה, ביניהם הקסילופון, הזוכה לתפקיד סוליסטי. גם לכלי הנשיפה ממתכת תפקייד בולט.

מבנה הפרקי:
מבוא קצר
חטיבה א
חטיבה ב
חטיבה א
קודה

בפרק שני נושאים מנוגדים:

מרכיבים	נושא שני	נושא ראשון
אופי	מסתער, תוקפני	שירתי, רך
מנעד	מצומצם	רחוב
קו מלודי	אורפקי	מתפלל
מרוחים	צרים	גדולים
משקל	מרובע	משולש
ערכימים רhythmic	קצרים	רחבים
עוצמה	חזקה	שקטה
גוון	בהיר וمبرיק	חם ורך
כלים	כלים מתקת ונקייה	סקסופון וכלי קשת
הוראות ביצוע	מרקטייסימו (מודגש מאד)	אספרטיבו
ארטיקולציה	סתקתו	לגטו
פיסוק	חלוקה לפסוקים קצרים	נשימה ארוכה

הנושא הראשון

הנושא הראשי מופיע בעוצמה וברק בכלי הנשיפה הגבוהים מעץ ובקסילופון.

הנושא השני

A. Sax.

הliquidi הרитמי הקצוב ממשיק בשינוי גוון המעניק לו קלילות ועדינות.

פעילויות

א. האמצעים והאופי:

1. תגובה בתנועה חופשית למבוא בעל האופי המסתער והתוקפני.
2. המלلت הרטמיים מן המבוא
3. תגובה לסיום המבוא והтиיחסות לכנית הגוון החדש (הקסילופון).

ב. הגובה

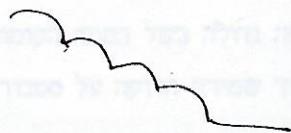
הציגת שלוש המוטיבים המאפיינים את הנושא הראשי בעזרת סימוני גרפיים (ותנועתיים)

צליל קבוע חוזר

Fl.

רצף כרומטי עולה

רצף כרומטי יורדת

באמצעות א. אילטור על-פי כל אחד מן המוטיבים

ב. מעקב באוויר אחריו קו המתאר של כל אחד מן המוטיבים

ג. חידון: המורה בצלילים – הילדים בתנועות מתאימות

. יישום התנועות בזמן האזנה להקל א.

. דרייכת ציפיות לגבי המשך הייצירה (מרכיבי האופי, הגוון, הפן המלודי, וכדומה)

ג. הגוון

הבחנה בכלי הסולני בחלק ב: הגוון, המשפחה, הארטיקולציה.

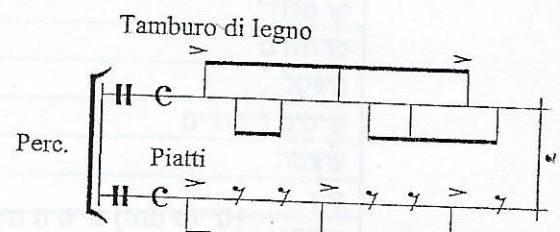
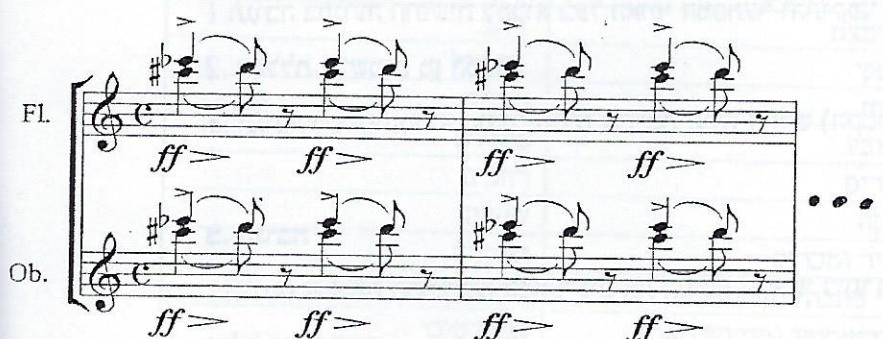
ד. הפיסוק

העלאת הצעות לתנועות שייתארו את הפיסוק בחלק ב.

ה. המבנה

האזנה בתנועה לכל הריקוד ותגובה לחומר מוסיקלי חדש (המעבר בין חלק ב' לחלק א') על-ידי עצירה

מוחלטת.

המללה והמשגת המבנה על כל חלקיו.

ו. המרכיב החוץ-מוסיקלי

הצעת כוורת למוזיקה והנמקתה על-פי המרכיבים והאופין.

מצגת שם הקטע ותיאור הרקע ליצירה

בנייה כוריאוגרפיה לריקוד החרבות (לבדיל ממלחמה בחרבות).